

University of Groningen

## Oral-appliance therapy obstructive sleep apnea-hypopnea syndrome

Hoekema, Aarnoud

**IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.**

*Document Version*

Publisher's PDF, also known as Version of record

*Publication date:*

2007

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

*Citation for published version (APA):*

Hoekema, A. (2007). *Oral-appliance therapy obstructive sleep apnea-hypopnea syndrome: a clinical study on therapeutic outcome*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. [s.n.].

### Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

### Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

## **Dankwoord**



Het afronden van een proefschrift wordt wel gezien als het bewijs in staat te zijn de wetenschap zelfstandig te beoefenen. Als ik met dit proefschrift aantoon het doen van onderzoek te beheersen, dan besef ik terdege dat ik dit niet alleen heb gedaan. Bij de totstandkoming van dit proefschrift is de inzet en steun van vele mensen belangrijk en veelal onmisbaar geweest. Allen die hieraan direct maar ook vaak indirect een bijdrage hebben geleverd ben ik veel dank verschuldigd. Door ieders interesse, enthousiasme, steun en vriendschap kijk ik met een zeer positief gevoel terug op een periode die ik absoluut niet had willen missen. Een aantal personen verdient hier een bijzondere vermelding.

Prof. dr. L.G.M. de Bont. Beste professor. Ik ben u zeer erkentelijk voor de prettige en persoonlijke begeleiding in de afgelopen jaren. Het slaapapnoesyndroom heeft al vele jaren uw belangstelling en u hebt dit op een enthousiaste en inspirerende manier op mij weten over te brengen. Tijdens mijn onderzoeksperiode gaf u mij ruim de gelegenheid tot eigen invulling en creativiteit. Daarbij was u doortastend en doelgericht op momenten dat het onderzoek spaak dreigde te lopen. Deze wisselwerking heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het tot stand komen van dit proefschrift. Bovendien wil ik u bedanken voor de mogelijkheden die u mij hebt geboden om het wetenschappelijke onderzoek te combineren met een deel van mijn opleiding tot kaakchirurg. Hoewel deze gecombineerde werkzaamheden bij tijden zwaar waren, hebt u mij hierin altijd gesteund en het benodigde vertrouwen gegeven. Bedankt voor dit alles.

Prof. dr. B. Stegenga. Beste Boudewijn. In vele proefschriften van de afdeling werd je reeds gelauwerd en dit is ook hier weer op z'n plaats. Alle vragen en problemen waar ik tegenaan liep werden door jou vakkundig opgedeeld in "hapklare brokken" en je gaf mij het vertrouwen, vaak met de nodige dosis relativiseringsvermogen en humor, alles weer aan te kunnen. Met deze manier van begeleiden stimuleerde je me steeds weer tot zelfstandig en kritisch denken en kon ik mij absoluut geen passiviteit veroorloven. Ik kijk dan ook met zowel bewondering als plezier terug op onze vele onderzoeksbesprekingen. Hopelijk kan ik in de toekomst zo nu en dan nog eens op je expertise terugvallen om dit alles nog eens te doen herleven. Bedankt Boudewijn voor de prettige begeleiding en al je steun en advies.

Dr. P.J. Wijkstra. Beste Peter. Onze samenwerking heb ik altijd zeer gewaardeerd. Je hebt altijd opengestaan voor de vele ideeën en plannen die door onze afdeling werden aangedragen. Hierbij ontbrak het ook niet aan initiatief van jouw kant om, bijvoorbeeld, de meer systemische kant van het onderwerp te belichten. Je dacht niet in problemen maar juist vanuit mogelijkheden. In de periode dat bijvoorbeeld de patiëntinlusie stagneerde was het onder andere jouw initiatief om de patiëntenstroom in de noordelijke regio meer naar het UMCG af te buigen. Het feit dat jij tijdens een van de hierop volgende "wervingspraatjes" de klassieker

Ajax-Feyenoord hebt moeten missen, laat zien dat je een groot hart voor onze zaak hebt gehad. Bedankt voor je betrokkenheid en de prettige samenwerking.

Dr. J.H. van der Hoeven. Beste Han. Je hebt voor het verschijnen van dit proefschrift een enorme hoeveelheid werk moeten verzetten. Elk polysomnogram werd, op een voor jou typerende wijze, nauwgezet uitgewerkt en daar waar nodig voorzien van een kritische noot. Hierbij was jij altijd bereid mij waar nodig de basisbeginselen van de neurofysiologie bij te brengen. Ook ben ik je zeer dankbaar voor jouw initiatieven bij en aanvullingen op het onderzoeksprotocol, die onder andere vorm hebben gekregen in het artikel over de rijvaardigheid. Ik heb veel geleerd van je nauwgezette manier van werken. Naast het werk binnen het ziekenhuis was het ook erg leuk om met jou en enkele collega's de Noorderrondrit te fietsen. Mogelijk kunnen we dit het komende voorjaar weer eens doen.

De leden van de beoordelingscommissie: Prof. dr. W. De Backer, Prof. dr. J.G. van Dijk en Prof. dr. D.B. Tuinzing. Ik ben u zeer erkentelijk dat u de tijd hebt gevonden om het manuscript te beoordelen. Mijn dank daarvoor.

Drs. A.F. Meinesz. Beste Aaf. Jouw inbreng lag voor een belangrijk deel op het klinische vlak. Zo hebben wij samen bij het screenen naar nieuwe onderzoekskandidaten enkele honderden patiënten de revue laten passeren. Ik heb altijd bewondering gehad voor de jou zo typerende stijl van werken. Bij elke patiënt werd de tijd genomen voor een gedegen tractus anamnese en een klinisch onderzoek volgens het tekstboek. Ook liet jij het meestal niet na om patiënten streng toe te spreken wanneer je ervan overtuigd was dat afvallen of stoppen met roken zou bijdragen aan de oplossing van het probleem. Ik heb van jouw degelijke werkstijl veel kunnen leren en onze samenwerking was mij dan ook een groot genoegen.

Drs. F. de Vries (overleden 29 december 2006). Beste Frits. Vanaf de eerste dag was jij als adviseur op het tandheelkundige vlak betrokken bij mijn onderzoek. Onze eerste ontmoeting in de beginperiode staat nog in mijn geheugen gegrift. Op zoek naar een jongeman van 24 jaar, sprak jij mij op Arnhem Centraal aan met de gevleugelde woorden naar Henry Stanley "Doctor Hoekéma, I presume". Je hebt je voor mij, meer dan normaal gesproken mogelijk is, ingespannen. Ik kijk met erg veel waardering terug op onze vele gesprekken, het congresbezoek in Chicago en jouw niet aflatende inspanningen om dit onderwerp, als een ware ambassadeur, landelijk op de kaart te zetten. Hier is na je ziekbed nu een einde aan gekomen. Frits. Ik zal je enthousiasme en gedrevenheid, maar vooral onze vriendschap, ontzettend missen.

De verschillende studies in dit proefschrift hebben een duidelijk multidisciplinair karakter. Ik heb in de afgelopen jaren dan ook het genoegen gehad om met

een grote verscheidenheid aan klinische disciplines te mogen samenwerken. De volgende medeauteurs wil ik hier in het bijzonder bedanken; Dhr. J.G. van der Aa, Dr. C.T. Buitter, Prof. dr. W.H. Brouwer, drs. M. Bakker, Dr. A.A. Voors, Dr. M.F. van Driel, drs. A.L. Stel. Beste Hans, Kees, professor Brouwer, Marije, Adriaan, Mels en Anna-Lucia bedankt. Het “kijkje in jullie keuken” heb ik als een waardevolle verdieping ervaren.

Dr. J. de Lange en Dr. K. Heydenrijk. Beste Jan en Kees. Ik wil jullie bedanken voor de prettige samenwerking en de mogelijkheid om jullie initiatieven op papier te kunnen zetten. Door jullie inbreng blijft ook het chirurgische behandelaspect in dit proefschrift niet onbesproken.

Dr. M. Marklund. Dear Marie. I enjoyed finally meeting one another in Montreal last September. I hope our collaboration will also continue in the future.

Uiteraard ben ik zeer veel dank verschuldigd aan alle patiënten die bereid zijn geweest om keer op keer “op te draven” voor de vele onderzoeken die gepland waren. Zonder de bereidwilligheid en inzet van u allen was er geen proefschrift mogelijk geweest. In deze context wil ik tevens alle longartsen uit de drie noordelijke provinciën bedanken, in het bijzonder drs. H.R. Pasma en drs. C.G. Tol, voor de actieve rol bij het doorverwijzen van vele onderzoekskandidaten.

De medewerkers van het Centrum voor Thuisbeademing verdienen een bijzondere vermelding voor het vele werk dat vooral in de beginperiode van het onderzoek is verzet. Alle nurse practitioners wil ik bedanken voor de flexibiliteit en snelheid waarmee de CPAP-titraties meestal konden worden geregeld. Mw. A. Renkema. Beste Anneke. Jou wil ik in het bijzonder bedanken voor al je inspanningen om de poli telkens maar weer zo te plannen dat aan al mijn wensen kon worden voldaan.

De medewerkers van de afdeling Klinische Neurofysiologie kunnen hier niet onvermeld blijven. De dames van het secretariaat wil ik bedanken voor het inplannen van de vele honderden slaaponderzoeken. Ondanks dat ik jullie vaak heb geconfronteerd met logistieke beproevingen bleven jullie altijd maar weer vriendelijk en behulpzaam. De laboranten van de afdeling Klinische Neurofysiologie wil ik bedanken voor het begeleiden en uitwerken van de vele slaaponderzoeken. Al met al heeft het veel extra batterijen, rollen tape, potten lijm en tijd gekost. Drs. C.A.M. Henke ben ik zeer erkentelijk voor zijn inspanningen tijdens de hoogtijdagen van de patiëntinclusie. Carlo bedankt.

Voor wat betreft het poliklinisch gebonden gedeelte is het Centrum voor Bijzondere Tandheelkunde, vanaf het begin, de spil van het onderzoek geweest. Ik heb vele uren doorgebracht in CBT-kamers 1, 2 en 3. Zonder de ondersteuning van alle CBT-medewerkers was dit onderzoek niet gelukt. Dr. R.P. van Oort, Dr. H. Reintsema en

Dr. C. Stellingsma. Beste Rob, Harrie en Kees. Jullie wil ik in het bijzonder bedanken voor de mogelijkheden die jullie mij binnen het centrum hebben geboden. Mw. I. Copper verdient een bijzondere vermelding. Beste Ingrid. Ik heb veel bewondering voor het vele werk dat je voor me hebt verzet. Zelfs toen je “door je rug” was gegaan, wrong jij je – letterlijk en figuurlijk – in allerlei bochten om mij te kunnen assisteren. Bedankt dat ik zoveel aan je kon toevertrouwen.

Dhr. A.K. Wietsma. Beste Anne, bedankt voor al je creatieve ingevingen en je belangeloze inzet bij het vele gipswerk waarmee ik je heb opgezadeld.

De “dames van de röntgen” van de afdeling Kaakchirurgie wil ik hartelijk bedanken voor de ondersteuning bij de vele Parma-opnames die zijn gemaakt.

De medewerkers van de afdeling Orthodontie wil ik bedanken voor het huisvesten en ondersteunen van het cefalometrische gedeelte van mijn onderzoek. Dhr. J.M. de Jager. Beste Jan. Jou wil ik in het bijzonder bedanken voor al je hulp bij het vervaardigen van de laterale tele-X-opnames en de fotografische documentatie voor het onderzoek.

Het laboratorium Goedegebuure ben ik zeer erkentelijk voor de plezierige samenwerking in de afgelopen jaren. Dhr. P. Goedegebuure en dhr. W. Jagt. Beste Paul en Wolter. Ik wil jullie hartelijk bedanken voor alle moeite en investeringen die jullie hebben gedaan om het tandtechnische aspect van het onderzoek op rolletjes te laten verlopen.

Niet alleen speelde het onderzoek zich binnen de kliniek af, ook op de 3<sup>e</sup> verdieping heb ik behoorlijk wat uren versleten. Mw. K. Wolthuis, mw. N.E. Jaeger, mw. L. Kempers en dhr. H.B. de Jonge. Beste Karin, Nienke, Lisa en Harrie. Terwijl de klimaatbeheersing op de 3<sup>e</sup> ons vaak in de steek liet, kan ik dit zeker niet van jullie zeggen. Integendeel. Bedankt voor al jullie ondersteuning en vooral voor de gezellige tijd.

Mijn kamergenoten, alle (ex-)mede-onderzoekers en de assistenten kaakchirurgie (AGIO's en AGNIO's) wil ik bedanken voor de gezelligheid en de bijzondere samenwerking in de afgelopen jaren. De combinatie van onderzoek en opleiding was bij tijden een 24/7 project. Ongetwijfeld hebben sommigen van jullie hierdoor ook regelmatig een extra tandje moeten bijschakelen. Ik ben jullie bijzonder dankbaar voor deze collegialiteit. Daarnaast kijk ik vooral terug op het prettige en persoonlijke contact met jullie allemaal. Tijdens de vele lunches, koffiepauzes, borrels en “chitchat” gesprekjes in de gangen is de nodige hoeveelheid zin maar ook onzin de revue gepasseerd. Vooral dit laatste was goed om alles weer even te relativeren en de scherpte te hervinden.

Dhr. B.K. Uildriks. Beste Bas. Ik wil je bedanken voor al jouw hulp bij het ontwerpen en bewerken van de illustraties in mijn proefschrift. Ik heb de afgelopen jaren je geduld en polsgewrichten menigmaal op de proef gesteld. Bedankt dat je me altijd weer wilde helpen.

Dhr. M.H.J. Doff. Beste Michiel. Met jouw komst heeft het onderzoek een fraaie “doorstart” gemaakt. De periode dat ik jou in het onderzoek heb ingewerkt was voor ons beiden een leerzame maar vooral ook erg leuke periode. Voorlopig ben je dan ook nog niet van mij af! Bedankt dat je mijn paranimf wil zijn.

Dhr. J. Annyas. Beste Jasper, ondanks het “drukke leventje” houden we vast aan onze hechte band van vroeger. Ik ben dan ook erg blij dat mijn grote broer mijn paranimf wil zijn. Als dit achter de rug is dan moeten we maar snel weer eens een keertje gaan surfen.

Mijn familie en vrienden. Ik wil jullie allemaal bedanken voor alle interesse en steun. Vooral de momenten van ontspanning en afleiding zijn voor mij ontzettend belangrijk geweest.

Mijn ouders. Lieve pap en mam. Ik wil jullie bedanken voor alle kansen, liefde, steun en humor. Jullie hebben mij altijd vrij gelaten in mijn keuzes en, zo nodig, weer met beide benen op de grond gezet. Bedankt voor alles.

Lieve Katrina. Mijn “orkaantje”. Ik hou van je!!!



